

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК 657.62

Макарович Вікторія Костянтинівна

доктор економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку і аудиту

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Makarovich Vitoriia

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

ORCID: 0000-0002-0684-7072

Ганусич Вероніка Олександрівна,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку і аудиту

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Hanusych Veronika

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

ORCID: 0000-0001-6902-6303

Потокі Габор Федорович

старший викладач кафедри обліку і аудиту

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II,

аспірант Докторської школи бізнесу та організаційних наук,

Дебреценський університет

Pataki Gabor

*Senior Lecturer of the Department of Accounting and Auditing
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
PhD Student of the Doctoral School of Management and Business,
University of Debrecen (Hungary)
ORCID: 0000-0001-6761-7732*

**ДИСКУРСИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ
СТІЙКОСТІ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ
A DISCURSIVE FRAMEWORK FOR UNDERSTANDING FINANCIAL
STABILITY IN THE CONTEXT OF ECONOMIC TRANSFORMATION**

***Анотація.** Вступ. У сучасних умовах економічної трансформації, що супроводжується високою невизначеністю, нестабільністю ринків, геополітичними ризиками та зміною фінансових інструментів, проблема фінансової стійкості підприємств набуває особливої актуальності. Традиційні підходи до її розуміння та оцінки дедалі більше втрачають свою релевантність. Відтак, постає потреба у переосмисленні цієї категорії через призму нових економічних реалій. Дискурсивний підхід дозволяє виявити змінність змісту поняття фінансової стійкості залежно від контексту, суб'єкта інтерпретації та системи управлінських координат.*

***Мета.** В дослідженні поставлено за мету розкриття сутності фінансової стійкості через дискурсивний підхід в контексті трансформаційної економіки.*

***Матеріали і методи.** У роботі застосовано комплекс загальнонаукових методів (аналіз, синтез, індукція, дедукція), а також методи дискурс-аналізу (контент-аналіз, компаративний аналіз). Це дозволило розглянути фінансову стійкість не лише як економічну*

категорію, а і як соціальний феномен, зміст якого змінюється залежно від політичного, економічного та інституційного контексту.

В статті запропоновано модифікований підхід до розуміння фінансової стійкості, який враховує адаптивність підприємств, фінансову гнучкість, здатність використовувати альтернативні джерела фінансування (лізинг, краудфандинг, державно-приватне партнерство), а також інтеграцію ризик-менеджменту у фінансову політику. У межах такого підходу фінансова стійкість трактується як здатність підприємства адаптуватися до змінного середовища, зберігаючи економічну рівновагу, платоспроможність і здатність до розвитку.

Результати. У результаті дослідження фінансова стійкість визначається як багатовимірна категорія, що поєднує фінансові, організаційні та управлінські аспекти. Встановлено, що в умовах трансформаційної економіки фінансова стійкість повинна розглядатися не лише як фінансово-економічний показник, а і як соціально сконструйоване поняття, зміст якого визначається конкретним історичним, інституційним і економічним контекстом.

Такий підхід дозволяє забезпечити стійке функціонування підприємства, прийняття обґрунтованих рішень та мінімізацію ризиків у нестабільному зовнішньому середовищі.

Перспективи. У подальших наукових дослідженнях доцільно зосередити увагу на всебічній оцінці та аналізі факторів, що впливають на формування й підтримання фінансової стійкості, з урахуванням їх взаємозв'язків та динаміки в умовах змін зовнішнього і внутрішнього середовища.

Ключові слова. фінансова стійкість, дискурсивний підхід, трансформаційна економіка, адаптивність, фінансова гнучкість, ризик-менеджмент, управління фінансами.

Summary. *Introduction.* In the current conditions of economic transformation—characterized by high uncertainty, market instability, geopolitical risks, and the evolution of financial instruments—the issue of enterprise financial stability is gaining particular relevance. Traditional approaches to its understanding and assessment are becoming increasingly obsolete. Therefore, there is a growing need to reinterpret this category through the lens of new economic realities.

A discursive approach enables the identification of the shifting meaning of financial stability depending on context, the subject of interpretation, and the system of managerial coordinates.

Purpose. The aim of this study is to reveal the essence of financial stability through a discursive approach in the context of a transformational economy.

Materials and methods. The research employs a combination of general scientific methods (analysis, synthesis, induction, deduction), as well as discourse analysis methods (content analysis, comparative analysis). This made it possible to consider financial stability not only as an economic category but also as a social phenomenon whose meaning changes in response to political, economic, and institutional contexts.

The article proposes a modified approach to understanding financial stability, which incorporates enterprise adaptability, financial flexibility, and the ability to use alternative financing sources (such as leasing, crowdfunding, and public-private partnerships), as well as the integration of risk management into financial policy. Within this framework, financial stability is interpreted as an enterprise’s ability to adapt to a changing environment while maintaining economic equilibrium, solvency, and growth potential.

Results. As a result of the study, financial stability is defined as a multidimensional category that integrates financial, organizational, and managerial aspects. It is established that in a transformational economy,

financial stability should be viewed not only as a financial and economic indicator but also as a socially constructed concept, the content of which is determined by specific historical, institutional, and economic contexts.

Such an approach enables enterprises to function sustainably, make well-informed decisions, and minimize risks in an unstable external environment.

Discussion. Future research should focus on a comprehensive assessment and analysis of the factors influencing the formation and maintenance of financial stability, taking into account their interrelationships and dynamics within the context of changes in both the external and internal environment.

Key words: *Financial Stability, Discursive Approach, Transformational Economy, Adaptability, Financial Flexibility, Risk Management, Financial Management.*

Постановка проблеми. У контексті трансформаційних змін економічної системи фінансова стійкість постає як ключовий фактор забезпечення стабільного функціонування та стратегічної життєздатності суб'єктів господарювання. Фінансова стійкість розглядається як інтегральна характеристика підприємства, що відображає його здатність підтримувати збалансований фінансовий стан, ефективно функціонувати незалежно від впливу зовнішніх факторів та забезпечувати довгострокову інвестиційну привабливість. Її належний рівень є передумовою фінансової автономії, спроможності до самофінансування та адаптації до змінних умов ринкового середовища.

Зміцнення фінансової стійкості є важливим аспектом в рамках трансформаційних змін в економіці. Оцінка фінансової стійкості дає можливість окреслити ризики, визначити сильні та слабкі сторони підприємства, розробити ефективні стратегії розвитку, виявити потенційні проблеми у фінансовому стані підприємства або організації на ранніх стадіях, оцінити ефективність прийнятих управлінських рішень та

розробити заходи для їх вдосконалення, розробити стратегії для зміцнення фінансової стійкості та мінімізації ризиків, забезпечити більш обґрунтоване прийняття рішень на всіх рівнях управління.

Глобальні економічні процеси, такі як пандемії, геополітичні конфлікти, інфляція та зміни валютних курсів, створюють нестабільність і вимагають постійного моніторингу фінансової стійкості підприємства. В умовах трансформації економічних процесів виникає потреба у перегляді концептуальних основ фінансової стійкості.

Здійснення дослідження в даному напрямі сприятиме поглибленню розуміння ролі фінансової стійкості у забезпеченні життєздатності підприємств, а також формуванню нової парадигми її оцінювання та управління.

Особливої актуальності дослідження набуває в контексті трансформаційної економіки, що характеризується глибокими структурними зрушеннями, переходом до нових моделей економічного розвитку, зміною систем управління та фінансових інструментів. У таких умовах виникає потреба у виробленні нових підходів до ідентифікації, осмислення та оцінки фінансової стійкості підприємств як динамічного процесу адаптації до змін середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В працях вітчизняних та зарубіжних науковців приділяється значна увага дослідженню: сутності фінансової стійкості (О.В. Герєга [2], Г.В. Савицька [14], А.О. Сподіна, І.О. Тарасенко[16], Д.Д. Чубін, О.Я. Коваленко [21]), факторам впливу на фінансову стійкість (Г. І. Міокова, К.В. Самсонова [12], Н.О. Ковальчук, Т.В. Руснак [6]., В.В. Тищенко [17], В.В.Чепка, О.К. Матяш [20]), методам оцінки та аналізу фінансової стійкості (О.Й. Вівчар, Т.Ю. Кос [1], М.С. Заюкова [5], М.О. Кравченко, М. А. Леонтовська [8], В.М. Кремень, С.Я. Щепетков [9], О. І. Хорошева, Н.Є. Швецова [19]), управлінню фінансовою стійкістю (Т.В. Донченко [4], Л.А. Костирко [7], І.Г. Ловінська

[10], В. Й. Плиса, І. І. Приймак [13]) тощо. Більшість досліджень розкривають фрагментарно фінансову стійкість підприємства, їх оцінку та стратегічне управління.

В умовах нестабільності економіки, її динамічності та появою нових викликів наявна потреба комплексного підходу до пошуку дискурсивних напрямів розуміння фінансової стійкості підприємства.

Метою статті є розкриття сутності фінансової стійкості через призму дискурсивного підходу, виявлення особливостей її формування в умовах трансформації економіки.

Матеріали і методи. В рамках дослідження використано комплекс методів, що поєднують загальнонаукові підходи (аналіз, синтез, індукція, дедукція) та методи дискурс-аналізу (контент-аналіз, компаративний аналіз, аналіз наративів). Така методологічна інтеграція дала змогу дослідити різні інтерпретації фінансової стійкості і виявити взаємозв'язок з трансформаційними процесами в економіці.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах динамічних змін підприємства функціонують у середовищі, що характеризується високою невизначеністю та системними змінами. Трансформаційні процеси, пов'язані з реструктуризацією ринків, оновленням нормативної бази, зміною валютно-фінансових умов і зовнішньоекономічними викликами, ставлять перед компаніями нові завдання в сфері управління фінансами. Це зумовлює нагальну потребу у постійному моніторингу фінансового стану, оперативному реагуванні на зміни та прийнятті обґрунтованих управлінських рішень.

Фінансова звітність залишається базовим джерелом інформації для оцінки фінансового стану підприємства в умовах економічної трансформації. Вона забезпечує можливість здійснення аналізу ключових показників діяльності, відстеження структурних зрушень, виявлення фінансових тенденцій, а також ідентифікації сильних і слабких сторін

бізнесу. На основі цієї інформації фінансові менеджери можуть будувати обґрунтовані прогнози, адаптуючи стратегії до нових умов функціонування.

У рамках фінансового аналізу в трансформаційній економіці особливої ваги набуває системна оцінка показників, які відображають адаптивну спроможність підприємства. До таких належать показники стану активів, ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності та результативності роботи на ринках капіталу. Їх аналіз дає змогу приймати рішення, спрямовані на збереження фінансової рівноваги, підвищення ефективності та стійкості бізнесу в умовах економічної трансформації.

Для досягнення успіху підприємствам необхідно забезпечити високий рівень фінансової стійкості. Це зумовлює необхідність здійснювати ефективний фінансовий менеджмент, який дозволяє раціонально оцінювати фінансовий стан підприємства, виявляти резерви та розробляти стратегії для подальшого розвитку компаній.

Фінансова стійкість є вираженням перевищення доходів над витратами, що забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства і шляхом ефективного їх використання сприяє безперебійному процесу виробництва та реалізації продукції.

Аналіз фінансової стійкості дає змогу надати відповіді на питання: наскільки ефективно компанія здійснювала управління фінансовими ресурсами протягом періоду. Важливо, щоб стан фінансових ресурсів відповідав вимогам ринку і відповідав потребам розвитку компанії, оскільки недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства і відсутності в нього коштів для розвитку виробництва, а надлишкова - перешкоджати розвитку, обтяжуючи підприємство зайвими запасами і резервами. Фінансова стійкість покликана забезпечувати ефективне формування, розподіл і

використання фінансових ресурсів, а платоспроможність виступає її зовнішнім проявом.

В наукових колах, на сьогодні, наявні дискусії щодо визначення сутності фінансової стійкості як економічної категорії [11].

В табл. 1. наведено інтерпретації категорії "фінансова стійкість", які розглядають провідні вчені та науковці.

Таблиця 1

Інтерпретації категорії «фінансова стійкість» у наукових працях

№ з/п	Автор та джерело	Визначення фінансової стійкості
1.	Білик М.Д. [18, с. 13]	- стан фінансових ресурсів, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення
2.	Вівчар О.Й., Кос Т.Ю. [1, с.116]	- стан фінансових ресурсів, їх розподіл та ефективне використання, сприяючи розвитку підприємства на основі підвищення прибутку та капіталізації, забезпечуючи при цьому зберігання платіжної здатності та кредитної спроможності в межах прийнятного рівня ризику
3.	Грабовецький Б.Є [3]	- стан підприємства, при якому обсяг його активів (майна) є достатнім для погашення всіх наявних зобов'язань, тобто підприємство є платоспроможним
4.	Донченко Т.В. [4, с.24]	- здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у зовнішньому і внутрішньому середовищі, яке змінюється; що гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну при вабливість у межах припустимого рівня ризику
5.	Заюкова М.С. [5, с.93]	- стан підприємства, за якого обсяг його власних коштів достатній для погашення зобов'язань у довготерміновому періоді, кошти, які вкладені в підприємницьку діяльність, окупаються за рахунок грошових надходжень від господарської діяльності, а отриманий прибуток забезпечує самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів
6.	Ковальчук Н.О., Руснак Т.В. [6]	- стан фінансових ресурсів підприємства, що гарантує йому платоспроможність, безперервність процесу виробництва та реалізації продукції, а також фінансування витрат на розширення підприємства
7.	Костирко Л.А. [7]	- інтегральна характеристика здатності підприємства як системи трансформувати фінансові ресурси з максимальною економічною вигодою і мінімальним ризиком
8.	Кремень В.М., Щепетков С.Я. [9, с.110]	- здатність господарюючого суб'єкта функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливих умовах внутрішнього і зовнішнього середовища

№ з/п	Автор та джерело	Визначення фінансової стійкості
9.	Ловінська І.Г. [10]	- стан рахунків підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність
10.	Міокова Г. І., Самсонова К. В. [12, с. 13]	- властивість підприємства, яка відображає в процесі взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів впливу досягнення стану фінансової рівноваги і здатність не лише утримувати на відповідному рівні протягом деякого часу основні характеристики діяльності підприємства, але і функціонувати і розвиватися
11.	Плиса, В., Приймак І. . [13, с.116]	- спроможність підприємства функціонувати протягом тривалого періоду, одержуючи достатній для відтворення потенціалу, виплати дивідендів і стабільного розвитку прибутку, забезпечуючи при цьому обґрунтоване співвідношення джерел фінансування та активів і збалансоване надходження та виплату грошових коштів
12.	Савицька Г.В. [14, с.320]	- здатність функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу балансу в мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, що гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість
13.	Сподіна А.О. , Тарасенко І.О. [16, с.29]	- спроможність підприємства як системи трансформувати ресурси та ризики, повноцінно виконувати свої функції, що розглядається як об'єкт управлінського впливу та компонент цільової підсистеми менеджменту
14.	Тищенко В. В. [17, с. 13]	- стан, коли параметри діяльності підприємства відповідають критеріям позитивної характеристики фінансового стану
15.	Хорошева О. І., Швецова Н.Є. [19]	- здатність господарюючого суб'єкта здійснювати основну і інші види діяльності в умовах мінливого зовнішнього середовища і під впливом підприємницького ризику з метою здобуття максимальної економічної вигоди, тобто, вільною від зобов'язань прибутку, а також зміцнення своїх конкурентних позицій шляхом збільшення власних активів

Наведені визначення в табл. 1. свідчать про різноплановість поглядів авторів щодо сутності фінансової стійкості. Втім, це ще далеко не повний перелік визначень, який існує в спеціалізованій літературі.

Аналізуючи приведені визначення фінансової стійкості, приходимо до висновку про неоднозначність підходу до її сутності [11]. Такий висновок зумовлений тим, що фінансова стійкість розглядається і як співвідношення власних і позикових ресурсів, і як раціональна структура та склад оборотних активів та їх ефективне використання, і як властивість платоспроможності, і як довгострокова платоспроможність, і як перевищення доходів над витратами, і як характеристика фінансового

стану, і як вид динамічної оцінки фінансового стану, і як ефективне управління фінансовими ресурсами, і як здатність підприємства адаптуватися до мінливих умов зовнішнього середовища.

Ряд авторів [9, 16, 17] розглядають сутність фінансової стійкості у вузькому значенні (як спроможність підприємства за рахунок власних коштів забезпечувати діяльність або запаси і витрати) та широкому значенні (як складову загальної стійкості підприємства та особливий фінансовий стан).

Чепка В.В. та Матяш О.К [20] виділяють чотири основних напрямки визначення сутності фінансової стійкості: як стан підприємства або ресурсів; як рівновага або здатність повертатись до неї; як здатність підприємства (системи) ефективно використовувати свої ресурси; як комплекс взаємопов'язаних складників фінансового стану підприємства.

Савицька Г.В. [15, С.564] розглядає фінансову стійкість як збалансованість активів і пасивів, збалансованість доходів і витрат та збалансованість грошових потоків.

Гергега О.В. виділяє наступні підходи до визначення сутності фінансової стійкості компанії: класичний, фінансовий, адаптивний і комплексний (Рис.1.). При чому комплексний підхід узагальнює попередні підходи та визначає, що під фінансовою стійкістю слід розуміти такий стан та якість фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, за якого підприємство залишається платоспроможним, здатним в повному обсязі та своєчасно виконувати взяті на себе зобов'язання в умовах негативного впливу внутрішніх і зовнішніх факторів середовища існування та володіє запасом міцності, який забезпечує збереження значень фінансових показників на сталому рівні в разі посилення дії негативних чинників і сприяє швидкому зростанню – в сприятливий період економічного циклу [2, с. 32].

Рис. 1. Концептуальні теоретико-методичні підходи до визначення сутності фінансової стійкості підприємства за Герега О.В. [2, с. 32]

Чубін Д. та Коваленко О. звертають увагу, що в умовах війни та невизначеності повоєнного періоду виникають нові виклики для фінансового управління підприємствами. В рамках цього розуміння сутності фінансової стійкості в контексті війни потребує перегляду та уточнення. При цьому варто врахувати специфічні фактори, такі як нестабільність ринків, обмежений доступ до ресурсів, зміни у споживчому попиті та геополітична невизначеність [21].

Грунтовне дослідження сутності фінансової стійкості здійснено авторами Сподіна А.О. і Тарасенко І.О. [16], які акцентують увагу, що фінансову стійкість слід розглядати на рівні макро- та мікроекономічного підходів. Макроекономічний підхід передбачає взаємозв'язок та взаємовплив фінансової стійкості окремого підприємства та фінансової стійкості економічної системи вцілому. Мікроекономічний підхід включає здатність окремих компаній забезпечувати власну фінансову стійкість, індикаторами її оцінки, при цьому, є значення відповідних показників. Як

об'єкт механізму оцінювання та управління, автори розглядають фінансову стійкість як компонент цільової підсистеми менеджменту та як об'єкт застосування управлінського впливу.

Погоджуємось з точкою зору авторів Сподіна А.О. і Тарасенко І.О., що фінансову стійкість підприємств необхідно розглядати комплексно (*як здатність, спроможність, стан та сукупність певних ознак*), враховуючи її зв'язки із зовнішнім середовищем та інтересами груп економічного впливу. При цьому автори пропонують фінансову стійкість розглядати як об'єкт менеджменту, який необхідно оцінювати, регулювати та контролювати та як фундаментальний параметр функціонування підприємства, без якого неможливий його стабільний розвиток [16].

Однак, в умовах трансформаційної економіки традиційні індикатори і механізми фінансової стійкості стають нестабільними або втрачають свою релевантність, адже система цінностей, нормативів і уявлень щодо фінансової стійкості зазнає змін.

Дискурсивний підхід дозволяє розглядати фінансову стійкість не лише як об'єктивну категорію, а як соціально сконструйоване явище, що формується через публічний, політичний та академічний дискурс. У трансформаційній економіці фінансова стійкість може набувати різних значень залежно від того, хто її інтерпретує - уряд, бізнес, міжнародні організації, науковці чи громадянське суспільство. Наприклад, для міжнародних донорів фінансова стійкість може асоціюватися з макроекономічними показниками, тоді як для малого бізнесу - зі здатністю адаптуватися до нових податкових умов чи отримати доступ до кредитів.

Фінансову стійкість необхідно розглядати не лише як фінансово-економічний показник, а і як соціально сконструйований феномен, зміст якого визначається конкретним історичним, інституційним і економічним контекстом. У такій парадигмі фінансова стійкість набуває рис змінності,

адаптивності та інтерпретативності, що є особливо важливим в умовах нестабільного й непередбачуваного зовнішнього середовища (Рис. 2).

Рис. 2. Взаємозв'язок між трансформаційною економікою та фінансовою стійкістю підприємства через призму дискурсивного підходу

Джерело: розроблено авторами

Таким чином, трансформаційні процеси в економіці супроводжуються зміною фінансових інструментів, високим рівнем ризику, втратою інституційної підтримки та регуляторною невизначеністю. Ці фактори зумовлюють потребу в переосмисленні фінансової стійкості.

Класичне розуміння фінансової стійкості орієнтоване на стабільне середовище та передбачає оцінку за показниками ліквідності,

платоспроможності, рентабельності й структури капіталу. Проте в умовах трансформаційної економіки цей підхід втрачає релевантність.

Фінансова стійкість в контексті трансформаційної економіки передбачає необхідність адаптації до змінного середовища та враховує адаптивність, фінансову гнучкість, альтернативні джерела фінансування та інтеграцію ризик-менеджменту.

Дискурсивний підхід, який відіграє ключову роль у переосмисленні фінансової стійкості, передбачає зміну сутності самого поняття фінансової стійкості, формування його змісту через економічні наративи, визнання контекстної мінливості критеріїв оцінки.

Відповідно, фінансова стійкість розглядається нами як механізм адаптації підприємства до трансформаційного середовища, тобто як активний інструмент, що забезпечує гнучке реагування на виклики нестабільної економіки.

Вважаємо, що *фінансову стійкість необхідно розглядати як категорію*, яка має комплексний характер та відображає стан фінансових ресурсів, їх ефективне формування, розподіл і використання, які забезпечують розвиток компанії, її автономність, збереження платоспроможності, кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику, дохідність, рентабельність, з урахуванням адаптивності, фінансової гнучкості, альтернативних джерел фінансування та інтеграції ризик-менеджменту в інтересах зовнішніх і внутрішніх стейкхолдерів в довгостроковій перспективі.

Реалізація модифікованого підходу до розуміння фінансової стійкості вимагає впровадження на практиці комплексу інструментів і механізмів, спрямованих на підвищення здатності підприємства або економічної системи оперативно адаптуватися до змін середовища.

Адаптивність реалізується через впровадження гнучких бюджетів, сценарного планування та стратегічного моніторингу зовнішніх ризиків.

Це дозволяє швидко змінювати фінансову політику залежно від економічної кон'юнктури.

Фінансова гнучкість досягається шляхом диверсифікації капіталу, застосування гнучких графіків погашення зобов'язань, використання фінансових інструментів із плаваючими умовами, а також за рахунок збереження частини ресурсів у вигляді резервів.

Альтернативні джерела фінансування передбачають залучення небанківських форм інвестування, таких як краудфандинг, лізинг, факторинг, грантові програми, або участь у партнерських фінансових моделях (наприклад, державно-приватне партнерство).

Інтеграція ризик-менеджменту в управлінські процеси означає системне виявлення, оцінювання та мінімізацію фінансових ризиків шляхом впровадження процедур управління ризиками на всіх рівнях прийняття рішень.

У сукупності ці елементи формують сучасну модель фінансової стійкості, яка є не статичним станом, а динамічною здатністю до стратегічної адаптації, що особливо актуально в умовах нестабільності трансформаційної економіки.

Фінансовій стійкості притаманними є низка ознак, серед яких варто виокремити: забезпеченість фінансовими ресурсами, оптимальна структура капіталу, стабільність джерел фінансування, належний рівень ліквідності та платоспроможності, прибутковість діяльності компанії, достатній рівень рентабельності, своєчасність виконання своїх зобов'язань, безперервність діяльності, мінімальний рівень ризикованості.

Однак, досягнення фінансової стійкості компанії не повинно бути самоціллю, оскільки може призвести до відмови від інноваційних ризикових проектів, додаткового залучення позикових коштів, впровадження новітніх технологічних продуктів та спричинити спинення розвитку суб'єкта господарювання.

Як зазначають Кравченко М. О. та Леонтовська М. А. при впровадженні інновацій на підприємстві відбувається відволікання фінансових ресурсів, внаслідок чого у короткостроковому періоді фінансова стійкість завжди знижується. Відповідно, необхідним є оцінювання фінансової стійкості та, у разі її надмірного зниження, найшвидше відновлення показників до попереднього або вищого рівня. Підприємствам та інвесторам доводиться приймати рішення, що стосуються інноваційного розвитку в умовах економічного середовища, що постійно змінюються. Очевидно, що повністю усунути ризики, пов'язані з впливом навколишнього середовища, неможливо, проте можна їх мінімізувати, приймаючи до уваги фактори, що впливають на стійкість інноваційного розвитку компаній [8].

Погоджуємось, що впровадження інновацій часто супроводжується короткочасним зниженням фінансової стійкості бізнесу. Це пояснюється тим, що потрібні значні інвестиції в дослідження, розробки, нове обладнання, маркетинг та інші види діяльності, що потребують ресурсів. Однак, це не означає, що інновації завжди шкодять фінансовому стану компанії. Швидше, інновації є рушійною силою довгострокового зростання та розвитку. Вони дозволяють компаніям виходити на нові ринки, підвищувати ефективність виробництва, створювати нові продукти та послуги, збільшуючи тим самим прибуток і зміцнюючи свої позиції на ринку.

Оцінка фінансової стійкості є важливою для будь-якого підприємства, особливо в період інновацій та відновлення в післявоєнний період. Завдяки регулярному аналізу фінансових показників можна своєчасно виявити потенційні проблеми та вжити необхідних заходів для їх усунення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Фінансова стійкість є важливою складовою управління фінансовою політикою,

оскільки забезпечує здатність підприємства або економіки в цілому ефективно реагувати на зовнішні виклики, зберігати платоспроможність, підтримувати оптимальну структуру капіталу та забезпечувати довгострокову економічну рівновагу. У стратегічному вимірі фінансова стійкість слугує основою для прийняття зважених управлінських рішень, формування резервів, диверсифікації джерел фінансування та впровадження інструментів ризик-менеджменту. Її забезпечення вимагає комплексного підходу, що охоплює як внутрішні механізми фінансового контролю, так і адаптацію до змін зовнішнього середовища.

За результатами дослідження, враховуючи дискурсивний підхід, визначено, що фінансову стійкість необхідно розглядати як категорію, яка має комплексний характер та відображає стан фінансових ресурсів, їх ефективне формування, розподіл і використання, які забезпечують розвиток компанії, її автономність, збереження платоспроможності, кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику, дохідність, рентабельність, з урахуванням адаптивності, фінансової гнучкості, альтернативних джерел фінансування та інтеграції ризик-менеджменту в інтересах зовнішніх і внутрішніх стейкхолдерів в довгостроковій перспективі.

Зазначене визначення передбачає трактування фінансової стійкості не лише як об'єктивного фінансово-економічного індикатора, а як соціально сконструйованого феномену, зміст якого формується під впливом конкретних історичних обставин, інституційних умов та економічного контексту. У межах такої наукової парадигми фінансова стійкість постає як змінна та адаптивна категорія, що набуває особливої значущості в умовах нестабільного й турбулентного зовнішнього середовища.

Перспективними напрямками наступних досліджень є оцінка факторів впливу на фінансову стійкість.

Література

1. Вівчар О.Й., Кос Т.Ю. Сучасні методи оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Молодий вчений*. 2023. № 4 (116). С. 115-119.
2. Герега О.В. Управління потенціалом фінансово-економічної стійкості торгівельних підприємств: дис...канд. ек. наук. : 08.00.04. Львів, 2021. 266 с.
3. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: навч. посібник. Вінниця: ВНТУ, 2013. 85 с
4. Донченко Т.В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 1. Т. 1. С. 23-27.
5. Заюкова М.С. Теорія фінансової стійкості підприємства: [монографія]. Вінниця: Вид-во «Універсум», 2009. 155 с.
6. Ковальчук Н.О., Руснак Т.В. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 368-371
7. Костирко Л.А. Аналіз потенціалу фінансової стійкості в системі управління вартістю підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2015. № 4 (221). С. 120-122.
8. Кравченко М. О. Леонтовська М. А. Підходи до оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Економічний вісник НТУУ "Київський політехнічний інститут"*. 2022. № 24. С. 93-98.
9. Кремень В.М., Щепетков С.Я. Оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 1 (115). С. 107-115.
10. Ловінська І.Г. Фінансова стійкість організацій як індикатор економічного потенціалу. *Фінанси, облік і аудит*. 2014. Вип. 1 (23). С. 25-259.

11. Макарович В.К., Ганусич В.О. Сутність фінансової стійкості як економічної категорії. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції* : матеріали IV Міжнар. наук.–практ. Інтернет-конф. (20 листопада 2024 р., м. Херсон – м. Хмельницький). Херсон : Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2024. С. 180-183.

12. Міокова Г. І., Самсонова К. В. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства. *Наукові записки КНТУ*. 2011. Вип. 11, ч. I. С. 12-15.

13. Плиса В. Й., Приймак І. І. Стратегія забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання в економіці України. Львів : АТБ, 2009. 142 с.

14. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібник 3-тє вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2007. 668 с.

15. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. К. : Знання, 2004. 654 с.

16. Сподіна А.О., Тарасенко І.О. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2022. № 12 (131). С. 24-31.

17. Тищенко В. В. Фінансова стійкість підприємства як результат функціонування його системи економічної безпеки (на прикладі м'ясопереробних підприємств) : автореф. дис. канд. екон. наук. Черкаси, 2015. 20 с.

18. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / М.Д. Білик та ін. Київ : КНЕУ, 2005. 592 с.

19. Хорошева О. І., Швецова Н.Є. Модель діагностики фінансової стійкості підприємства. *Вісник Донецького національного університету*. 2007. № 52(4). С. 92-102.

20. Чепка В.В., Матяш О.К. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Вісник Мукачівського державного університету*. 2017. № 12. С. 649-655.

21. Чубін Д.Д., Коваленко О.Я. Фінансова стійкість підприємства: етапи категоризації поняття у вітчизняній науці. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 4 (274). URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/04/4.24._topic_Dmytro-Chubin-Oksana-Kovalenko-38-45.pdf (дата звернення: 30.07.2025).

References

1. Vivchar, O.Y. and Kos, T.Y. (2023), "Suchasni metody otsiniuvannia finansovoi stiikosti pidpriemstva [Modern methods for assessing a company's financial stability]", *Molodyi vchenyi*, no. 4 (116), pp. 115–119 [in Ukrainian].

2. Hereha, O.V. (2021), "Upravlinnia potentsialom finansovo-ekonomichnoi stiikosti torhivelnnykh pidpriemstv [Management of the financial and economic stability potential of trading enterprises]", Ph.D. Thesis, Speciality 08.00.04, Lviv, Ukraine [in Ukrainian].

3. Hrabovetskyi, B.Ye. (2013), *Ekonomichniy analiz [Economic analysis]*, VNTU, Vinnytsia, Ukraine [in Ukrainian].

4. Donchenko, T.V. (2010), "Teoretychni osnovy formuvannia mekhanizmu upravlinnia finansovoiu stiikistiu pidpriemstva [Theoretical foundations of forming a mechanism for managing a company's financial stability]", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 1, no. 1, pp. 23–27 [in Ukrainian].

5. Zaiukova, M.S. (2009), *Teoriia finansovoi stiikosti pidpriemstva [Theory of company financial stability]*, Universum Publishing, Vinnytsia, Ukraine [in Ukrainian].

6. Kovalchuk, N.O. and Rusnak, T.V. (2016), "Finansova stiikist vitchyznianskykh pidpriemstv yak peredumova yikh stabilnoho funktsionuvannia

[Financial stability of domestic enterprises as a prerequisite for their sustainable operation]", *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 11, pp. 368–371 [in Ukrainian].

7. Kostyrko, L.A. (2015), "Analiz potentsialu finansovoi stiikosti v systemi upravlinnia vartistiu pidpriemstva [Analysis of financial stability potential in the enterprise value management system]", *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia*, no. 4 (221), pp. 120–122 [in Ukrainian].

8. Kravchenko, M.O. and Leontovska, M.A. (2022), "Pidkhody do otsiniuvannia finansovoi stiikosti innovatsiino-aktyvnykh pidpriemstv [Approaches to assessing the financial stability of innovation-active enterprises]", *Ekonomichniy visnyk NTUU "Kyivskiy politekhnichnyi instytut"*, no. 24, pp. 93–98 [in Ukrainian].

9. Kremen, V.M. and Shchepetkov, S.Ya. (2011), "Otsiniuvannia finansovoi stiikosti pidpriemstva [Assessing a company's financial stability]", *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 1 (115), pp. 107–115 [in Ukraine]

10. Lovinska, I.H. (2014), "Finansova stiikist orhanizatsii yak indykator ekonomichnoho potentsialu [Financial stability of organisations as an indicator of economic potential]", *Finansy, oblik i audyt*, no. 1 (23), pp. 25–259 [in Ukrainian].

11. Makarovych, V.K. and Hanusych, V.O. (2024), "Sutnist finansovoi stiikosti yak ekonomichnoi katehorii [The essence of financial stability as an economic category]", *Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku obliku, audytu, opodatkuvannia ta analizu v umovakh mizhnarodnoi intehtratsii* [Current state and prospects for the development of accounting, auditing, taxation and analysis in the context of international integration], Proceedings of the IV International Scientific and Practical Internet Conference (20 November 2024, Kherson – Khmelnytskyi), Knizhkovye vydavnytstvo FOP Vyshemyrskyi V.S., Kherson, Ukraine, pp. 180–183 [in Ukrainian].

12. Miokova, H.I. and Samsonova, K.V. (2011), "Faktory vplyvu na finansovu stiiikist pidpryiemstva [Factors influencing a company's financial stability]", *Naukovi zapysky KNTU*, no. 11, part 1, pp. 12–15 [in Ukrainian].

13. Plysa, V.Y. and Pryimak, I.I. (2009), *Stratehiia zabezpechennia finansovoi stiiikosti subiektiv hospodariuvannia v ekonomitsi Ukrainy [Strategy for ensuring the financial stability of business entities in Ukraine's economy]*, ATB, Lviv, Ukraine [in Ukrainian].

14. Savytska, H.V. (2007), *Ekonomichnyi analiz diialnosti pidpryiemstva [Economic analysis of enterprise activity]*, 3rd ed, Znannia, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].

15. Savytska, H.V. (2004), *Ekonomichnyi analiz diialnosti pidpryiemstva [Economic analysis of enterprise activity]*, Znannia, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].

16. Spodina, A.O. and Tarasenko, I.O. (2022), "Finansova stiiikist pidpryiemstva: sutnist ta faktory vplyvu [Financial stability of a company: essence and influencing factors]", *Internauka*, no. 12 (131), pp. 24–31 [in Ukrainian].

17. Tyshchenko, V.V. (2015), "Finansova stiiikist pidpryiemstva yak rezultat funktsionuvannia yoho systemy ekonomichnoi bezpeky (na prykladi miasopererobnykh pidpryiemstv) [Financial stability of a company as a result of the functioning of its economic security system (case of meat-processing enterprises)]", Abstract of Ph.D. dissertation, Cherkasy, Ukraine [in Ukrainian].

18. Bilyk, M.D. et al. (2005), *Finansovyi analiz [Financial analysis]*, KNEU, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].

19. Khorosheva, O.I. and Shvetsova, N.Ye. (2007), "Model diahnostyky finansovoi stiiikosti pidpryiemstva [A model for diagnosing a company's financial stability]", *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu*, no. 52(4), pp. 92–102 [in Ukrainian].

20. Chepka, V.V. and Matiash, O.K. (2017), "Finansova stiikist pidpriemstva: sutnist ta faktory vplyvu [Financial stability of a company: essence and influencing factors]", *Visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu*, no. 12, pp. 649–655 [in Ukrainian].

21. Chubin, D.D. and Kovalenko, O.Ya. (2024), "Finansova stiikist pidpriemstva: etapy katehoryzatsii poniattia u vitchyzniani nauksi [Financial stability of a company: stages of categorising the concept in Ukrainian science]", *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 4 (274), available at: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/04/4.24._topic_Dmytro-Chubin-Oksana-Kovalenko-38-45.pdf [in Ukrainian].